

Tal vid första
skolfesten uti H.
K. H. hertigens af
Upland, prins Frans
Gus...

Oldberg, Anders,

81 Cxa4 Br. Uppsala

National Library
of Sweden

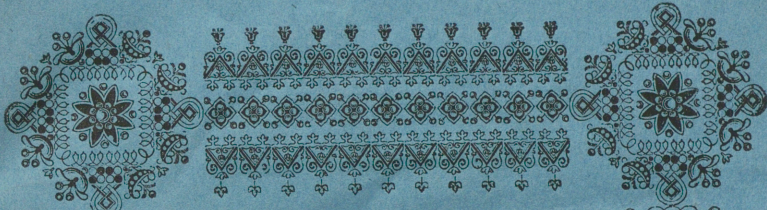
UPSALA

Vict. Sv.
Skol
(Pm)
o

1841

T A L

VID

Första Års-Festen

för

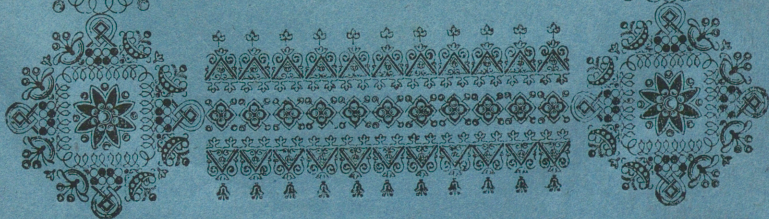
Barnen i Fattig-Skolorna

uti Upsala

D. 17 Oct. 1841

AF

ANDERS OLDBERG.

TAL

VID

FÖRSTA SKOLFESTEN

UTI

H. K. H. HERTIGENS AF UPLAND, PRINS

FRANS GUSTAF OSCARS

FOLK-SKOLA

OCH

H. K. H. PRINSESSAN EUGENIAS

SMÅ-BARN-SKOLA

I UPSALA

DEN 17 OCTOBER 1841

AF

Anders Oldberg

Folk-Skolans Förste Lärare.

Upsala,

LEFFLER OCH SEBELL.

1841.

17

ÖRSTÄLLNING

Detta ringa, ofullkomliga tillfällighets-tal lemnas till trycket, så väl i afsigt, att möjligen bereda en inkomst för Skolorna, som under önskan, att Respect. Styresmän för andra Folk-Skolor i Sverige måtte till pröfnung och behjertande upptaga min vördsamma hemställan, om icke ett allmänare firande af dylika årsfester för Skolbarnen vore ändamålsenligt och välgörande.

Upsala den 17 October 1841.

AND. OLDBERG.

SMÅ-BARN-SKOLA

UPPSALA

Den 17 October 1841

Anders Oldberg
Folk-Skolans Förste Lärare

N:o 541 vers. 3 och 4 afsjüngos fyrstämmigt, med accompagnement af Kongl. Uplands Regementes Musique.

En bönepsalm till den bäste barnavännen Jesus har öppnat dagens högtid. Den ljuder ännu i öma föräldrabröst och i Christliga menniskovänners hjertan:

Jesu! i Din vård vi ge
våra barn, vårt glädjeämne.
Gud! Din gåfva äro de:
Dig vi dem tillbaka lemne.
Ren i dopet till dig tagna,
Låt dem ej från Dig bli dragna.

Låt oss vandra med dem så,
att vi himlen med dem ärfva,
Ej med ondt dem föregå,
ej en menlös själ förderfva:
Att de Englar, dem ledsaga,
Ej hos Dig må oss anklaga.

I denna bönesuck hafva vi uttalat vår högtids sköna betydelse, dess ädla syftemål. Vi förena oss nemligen alla i denna stund till en gemensam bön för den här samlade, talrika barnskaran, att de måtte u. dervisas till Christum och sålunda "öfverlemnas i

Hans vård." Vi sucke ock upp till den himmelske Fadren för alla människobarn, bedjande om nåd, att, genom aktsamhet på oss sjelfve och sorgfällig uppfostran för våra barn, kunna, i Jesu namn, bereda vår egen och dessa våra älskades sällhet för tid och evighet. — Under sådana önskingar hafva vi i dag velat bereda dessa barn en högtidsstund, hvars uppmuntrande glädje kan lifva dem till ökad flit samt hog och lust för det godt är. Och då vi i dag se föräldrarnas och barnens blickar möta hvarandra med talande uttryck af ömaste tillgifvenhet och ren fröjd; då vi här se äfven de värnlösa, fattiga små vara föremål för så många deltagande och kärlek — en kanske sällspord glädje för mången af dem — då torde alla deri instämma, att denna högtid är *skön* genom den kärlek, som lifvar hvarje hjerta och fröjdar hvar och en vid anblicken af barndomens löftrika vår; att den är *stor* genom många människors varma deltagande, genom så många enskildta slägters förening likasom till en enda med gemensamma önskingar och förhoppningar, och genom glädjens höjd, som endast så kan efaras af barnasinnets, samt *betydelsefull* genom de ädla uppsåt, hvilka här väckas eller, förr väckta, här stärkas och befästas.

Genom dessa erinringar hafva vi velat antyda de skäl, som föranlett oss, att äfven i vår stad upptaga den i flere andra länder äfvensom på ett och annat ställe i vårt fädernesland införda plägseden, att hvarje församling årligen firar en fest med barnen i sin Skola. Vi våga tro att äfven hos oss sådana Års-fester ej skulle sakna sin nytta, utan bidra till det med sådana Inrättningar åsyftade ändamålets vinnande. Skolornas Styrelser, Gynnare och Vänner, Barn, Föräldrar, Lärare och Lärarinnor skulle nemligen här församlas

till en högtid, då ett eljest saknad tillfälle kunde beredas, att genom Tal och samtal fästa uppmärksamheten vid sådana förhållanden och omständigheter, hvilka icke lämpligen kunna föredragas vid allmän gudstjänst eller andra, vanliga sammankomster. Derigenom skulle Barnauppfostrans heliga sak blifva ett hufvudsakligt föremål för föräldrars och lärares eftersinnande och behjertande. Erfarenheten skulle då gifva månet godt råd och öppna ljusare utsigter, det allmänna deltagandet tala tröstens språk till månet föräldrahjerta, som oroligt frågar: "hvad månede varda af detta barnet?" Då skulle alla känna sig upplyftade af den christeliga kärlekens himmelska sinne-lag: betrakta sig såsom medlemmar af ett stort föräldrahus, väckas till inbördes kärlek och välvilja samt erindras om Guds enda, stora Fadershus i himmelen. Och från dessa högtidsstunder skulle säkert många med tillfredsställelse, med goda föresatser, och gladare förhoppningar återgå till sina hem, om ock der brist, bekymmer, mödor och lidande vänta dem. Säkert skulle ock då mången närvarande människovän vinna den glada öfvertygelse, att de uppoffringar, som göras för dessa och dylika uppfostringsanstalter få den herrligaste lön, den rikaste välsignelse, en skön och evig äminnelse.

Denna högtid, den första Skolfesten i Upsala, har ock många andra festliga glädjeämnen, utom och jemte dem, vi nu framställt. En blick tillbaka på våra Fattig-Skolors första uppkomst och jemaförelsen mellan deras förra och närvarande tillstånd uppfordra oss, att med glad tacksambhet prisa Försynen, som beredt en så lycklig framgång åt människokärlekens ädla bemödanden.

Folk-Skolan daterar sin allra första upprinnelse från den 22:dra Juni 1784, då Erkebiskopen Menander, v. Landshöfdingen m. m. von Engeström, Domprosten Hydren, Professorerna Berch och Murray, Rådsmannen Lemon och Handelsmannen Dahlberg, "under åkallande af Herrans, den Högstes milderika nåd och välsignelse", företogo sig att här inrätta en Läse- och Arbets-Skola för 20 Barn. Den första fonden uppgick till den obetydliga summan af 109 Rdr; och 2:ne fromma quinnor skulle meddela undervisningen. Från denna ringa början tillväxte småningom fonden under nitiske Vårdares och Styresmäns händer, som omfattade hvarje tillfälle att samla medel till Skolans underhåll och vakade öfver Inrättningens bästa. Det är en kär pligt, att i dag, på Skolans första Årsfest, från dess första tider tacksamt ihogkomma flere Vägörars oförgätliga namn, såsom Erkebiskop Troil, Handelsmannen Dahlberg, Actuarien Stahré, Domprostarne Lostbom och Palmberg, Stads-Läkarne Boecler och Ahlstedt, Handlanden Sandbeck, Enkefru Doctorinnan Fant m. fl. — Utom dessas testamentariska Dispositioner, erhöll Skolan vid många tillfällen bidrag, dels af enskilda dels af Societer, men förnämligast den 1:sta November 1796, då Academie-Staten och Borgerskapet, i stället för Festiviter vid Konungens tillträde till Regeringen, på en gång samlade öfver 370 Rdr. — Under den gamla Skolans sednare år, märkas i främsta rummen Handelsmannen Douhan och Domprosten Winbom, såsom Skolans störste Vägörare och mest nitiske Vårdare. Den förre hade nemligen den tillfredsställelsen, att under sin 20-åriga förvaltning se Skol-cassan mångdubblas från 2,450 till 8,800 Rdr., hvartill han sjelf lemnade icke obetydliga bidrag; hvarförutan han till den nya skolan testamenterade icke mindre än 2,500 Rdr. B:co. Den

sednare skänkte år 1817 på en gång en summa af 900 Rdr. RGS. Dessa begge Herrar förnämligast har ock Skolan att tacka för det hus, der för närvarande Folk-Skolans Lärarinna har sina boningsrum. Dessutom står Skolan i förbindelser för dels årliga, dels på en gång gifna större bidrag af Landshöfdingen m. m. Friherre Wetterstedt, Kapelmästaren Hæffner (genom årliga Concerter till förmon för Skolan), Enkefru Erkebiskopinnan Lindblom och Handelsmännen Hæger, Helenius, Littorin, Broman m. fl. — Allmänhetens välvilja och erkännande af Skolans behof kan ock bedömas deraf, att de årliga Kyrko-Collecterna, per medium räknade, uppgingo till 50 Rdr. Banco; men äfven derutöfver, såsom t. ex. 1817, då Collecten lemnade 125 Rdr. B:co. — I alla fattiga föräldrars och barns namn uttala vi nu tacksamhetens välsignelse öfver dessa Vålgörares minne. Vi undvike naturligen att uppnämna de ädelmodige Gifvare, som ännu lefva och vistas ibland oss; men de äro derföre icke otacksamt förgätna. Mätte de hafva den tillfredsställelsen att finna, det deras önskningar i någon mon äro uppfyllda: att Skolans verksamhet i någon mon motsvarat deras ädelmodiga uppoffringar och billiga anspråk! Genom Presidenten och Landshöfdingen m. m. Friherre Focks, med fleres, oförgätliga nit, samt Handlanden och Riddaren Forslunds utmärkta frikostighet, samt många andras större eller mindre bidrag bereddtes ändteligen en länge af det största behof påkallad utvidgning af Upsala Folk-Skola. Den 4de September 1829 blefvo nu gällande Stadgar för den nya Skolan af Kongl. Maj:t nådigst sanctionerade, och på denna tomt, skänkt af tvänne Skolans Vålgörare och Vårdare, nemligen afl. Rådsmannen, Doctor Wijkman samt den likadeles med döden bortgångne Handelsmannen Gisslén, stod detta lärohus

färdigt och invigdes år 1852 den 26:te Januarii, en dag, som, jemte sin höga och kära betydelse för hvarje Svensk undersäte, sålunda för Upsala blef en glädjedag äfven genom denna för Staden behöfliga och inflytelserika Stiftelses fullbordan. Skolans då varande Inspector, afl. Domprosten m. m. Doctor Bergström förrättade invigningen i närvaro af Skolans förnämste Vägörare, Directionen och en större samling af Stadens respective Innevånare. Icke utan rörelse erinrar jag mig, att det hjertliga invigningstället just slutades med samma Psalmens ord, med hvilka vi i dag öppnat vår högtid. Herre Jesu! hafva vi verkligen "lemnat barnen i Din vård?" Hafva vi under de 10 år, som från skolans invigning förflutit "så vandrat med dem, att vi med dem skola ärfva himlen?" Då jag i denna stund erinrar mig, huruledes Skolans Vördade Styresmän allrig sparat sina visa omsorger, allrig undandragit sig besvär, ja! uppoffringar för Inrättningens bästa; känner jag tungt, att bristerna måste skrivas på ofullkomliga, svaga Lärares och Lärarinnors samt föräldrarnas och barnens egen räkning. Tanken på en sådan redogörelse är visserligen en okär gäst på glädjefesten. Den låter dock icke afvisa sig. Herre Gud! förlåt oss våra brister, för Din stora barmhertighets skuld. Med upprörda hjertan tacke vi Dig för Din underliga nåd, hvarmed Du uppehållit oss, ledt och välsignat oss i vårt arbete för barnens undervisning och uppfostran. — Om tillöppet af lärjungar verkligen bevisat förtroende, eller om det endast varit en nödtvungen utväg, att begagna den enda undervisnings-anstalt, den fattigare classens barn haft att tillgå, derom fråge vi nu icke. Vi räkne emedlertid för ett bevis att skolan i någon, om än ofullkomlig, mon motsvarat ändamålet, att analet af lärjungar merändels årligen ökats. För när-

varande räknar den 220 Lärjungar (155 Gossar och 85 flickor). Och räknadt från början af 1852, hafva 689 barn här varit inskrifna samt åtnjutit längre eller kortare tids undervisning. 25 förmögnare, bättre mans barn hafva ock med Directionens tillstånd fått begagna denna Skolas undervisning, utan att vara inskrifna; hvarförutan Lärarinnan uti handarbeten undervisat ett mindre antal flickor, tillhörande Inrättningen på enahanda villkor. Dessutom har Skolan varit ett slags Folk-Lärare-Seminarium, till dato besökt af öfver 190, dels Prester och Studerande, som inhämtat kännedom af Vexelundervisnings-Metoden, dels ock Orgelnist- och Klockare-Elever, hvilka tillika inhämtat för Folk-Lärare-kallet nödtorftiga kunskaper. Sådanda har Skolan varit till mer eller mindre gagn för öfver 910. —

En flerårig erfarenhet har visat behofvet af en tidigare undervisning och handledning, såsom nödvändig förberedelse för Folk-Skolan, om dess uppfostringsarbete skall vinna önskad framgång. På Directionens framställning voro ock många människovänner i vår Stad färdige, att genom frivilliga bidrag samla en fond, som, lik Folk-Skolans allraförsta capital, visserligen icke var tillräcklig för en serskild, förberedande Skolas framtida bestånd, men dock så stor, att en så kallad Små-Barns-Skola kunde derpå grundas till en början på några år. Under förhoppning, att denna anstalt här, såsom annorstädes, skulle omfattas med allmänt interesse, sedan den en gång kommit till stånd, ansåg sig Directionen icke längre böra dröja. Den i sednare hälften af November månad 1858 först beslutade Stiftelsen var redan i Februari nästföljande år 1859 så vida färdig, att en utnämnd Lärarinna kunde genast mottaga lärjungar här i en af

Folk-Skolans lärosalar, som, i brist på annan tjenlig local, tills vidare blef för ändamålet uppläten. Den 24:de April samma år, såsom Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Eugénias födelsedag, blef den sålunda inrättade Små-Barns-Skolan, under nedkallande af den Högstes hägn och välsignelse högtidligen invigd af Skolornas Vördade Inspector. J likhet med Folk-Skolan fick äfven Små-Barns-Skolan den nåden, att bära ett namn, som alltid skall påminna om ett älskadt Konungahus. Allt sedan har en för sitt nit och sin lyckliga fallenhet allmänt värderad Lärarinna med framgång verkat för sina små lärjungars första uppfostran; och har deras antal till dato uppgått till 114. — Det är i dag en af festens största glädjeämnen, att för nämnda Inrättning se en hittills saknad och efterlängtd, tjenlig local färdigbyggd. — Upsala Stads Barnhusfond, ursprungligen en donation sedan 1738 af framlidne Erkebiskopen Henric Benzelius, Consistorium Academicum och afl. Ryttmästaren Jennings, för hvilken donations utbekommande Upsala förnämligast har att tacka afl. Presidenten m. m. Friherre Fock och Länets nuvarande älskade Höfding, har genom vår Nådige Konungs stora frikostighet samt Directionens omtänksamma förvaltning äfvensom några dess Ledamöters gåfvor visserligen vunnit en betydlig tillökning. Men som dess närvarande Capital icke medgifver, att förutse ens möjligheten af den ursprungligen åsyftade inrättningens bekostande, är det nu tills vidare användt för uppbyggande af Små-Barns-Skolans hus, *således för enahanda välgörande systemål, nemligen Små Barns dagliga vård och uppfostran.* På Folk-Skolans gräστοmt, äfvenledes en gåfva, nemligen af framlidna Enkefru Rådman skan Skog, står nu ett nytt uppfostringshus, med tvänne snygga rymliga Salar samt boningsrum för Lärarinnan.

— Vare det af våra innerliga böner och välönskningar i denna stunden invigdt och helgadt till det höga, Christeliga ändamålet! Herre Jesu! Du Fader i himmelen öfver allt hvad Fader heter! Du, som tog barnen i famn och välsignade dem! Du, som försäkrat, att himmelriket hörer barnen till! Gif Din nåd, att genom denna stiftelse många af dem måtte, räddade undan förderf och elände, icke redan i sin första ålder förspilla sin himmelska lott, detta Guds rike af enfald, kärlek och glädje. Vare den en säker omhägnad, att icke den Onde Fienden måtte i sjelfva sanningstiden kunna med ogräsets utsäde förqväfva den goda säden! Vare städse Din nåd och välsignelse öfver denna uppfostringsanstalt, att den i sin mon må befrämja Ditt rikets tillväxt på jorden, Ditt namns förherrligande! — Således Christelige Föräldrar! är åter ett bildningstillfälle beredt för edra barn! Åter utgår ett rop: *"Kommer och lærer"*! — J vår Stad är Små-Barns-Skolan en ung Stiftelse. Då flere måhända icke ännu rätt känna dess inrättning och syftsmål, anser jag mig skyldig, att vid detta allmänna sammanträde derom meddela nödiga upplysning. Föräldrahuset är visserligen barnens rätta Skola, dertill helgadt af himlens Englar. Så bjuda ock naturens lag och religionens heliga föreskrifter. Förderfvadt vore det föräldrahjerta, som ville kallsinnigt skjuta ifrån sig sitt barn, eller ogerna egnade det sin vård och ledning. Men mångahanda omsorger, bestyr och arbeten hindra de fleste från att oafbrutet egna sin tid åt de uppväxande barnens tillsyn, undervisning och uppfostran. Den fattige arbetarens dag har för dessa kära pligter blott få, korta stunder lediga. Medan föräldrarna utom hus arbeta för eget och de sinas uppehälle, äro de små barnen lemnade hemma, antiq-

gen åt en främmande äldre persons eller ett något äldre barns osäkra vård; eller är det instängdt i en vådlig och försöffande enslighet, eller ock lemnadt o-bevakadt, blottstaldt för faror och elakt sällskap. Huru lyckligt är det då icke, att ega en Inrättning, der en ansvarig och pålitlig Lärarinna egnar dem all moderlig omsorg och skickligt ersätter hvad som fattas i uppfostran hemma! De verkligt fattiga kunna nu mera i Upsala för en enda Schilling Rgs af sin dagspenning, och de mera bemedlade af alla stånd och classer för 2 Sch. för hvart barn, få dem flere timmar på dagen, ja! hela dagar väl vårdade i Små-Barns-Skolan. I den nya lokalen blir ock hädanefter tillfälle, att mot samma lindriga afgift lära stafva, läsa, skriva o. s. v. för barn, som uppnått den ålder och förstånds-utveckling, att de dermed kunna och *böra* göra början. Ja! ännu längre har den uppoffrande människokärleken sträckt sin omtanka: på det ingen i denna späda ålder må tvingas af nöden att för hvars mans dörr tigga sitt bröd, lemnas här jemväl erforderlig spisning åt dessa beklagansvärda små. Flere Vålgörare hafva nemligen till bestridande af omkostnaderna för denna mathållning lemnat bidrag, bland hvilka vi i dag, under tack och välsignelse ihogkomma en Okänd Barnavän, som på invigningsdagen 1859 dertill skänkte en stående fond af 200 Rdr. B:co. Så kommer då till det öppnade Barnahemmet. Kommer *snart*. Tidigt måste barnets bildning börjas. Man har frågat: "hvad skall det 3 eller 4 år gamla barnet lära?" Skall det icke lära lydnad, uppmärksamhet, ordentlighet, anständighet och skick? Skall icke dess själ öppnas för ordets och bönen välsignelser? Skall det icke, så mycket som möjligt, frälsas från de olyckliga inflytelserna af vanartiga jemnårigas eller osedliga äldre människors onda exempel? Oftast arbetar

man förgäfves på de barns förbättring, som icke blifvit rätt handledda i denna tidiga ålder. Och om genom Guds synnerliga nåd något undantag skulle finnas, intet ohjelpigt ondt derigenom vore förorsakadt; strafflöst förspilles dock ingen menniskoålder, icke ens den aldräförsta, späda barndomsåldern, då föräldrar eller de, som i deras ställe äro, — och Små-Barns-Skolans Lärarinna är ju i moders ställe, de stunder eller dagar, hon har dem under sin vård? — då de, säge vi, genom föredöme af Gudaktighet och alla Christeliga dygder, genom upplysningar och förmaningar, under tronens och kärlekens böner till Jesum, i rätt tid måste lägga roten nog djupt för bildningens träd, att det, trots begärens skakande ilar, må stå och växa till och bära sin himmelska frukt. Man har icke heller att befara, det själens krafter för tidigt ansträngas, eller att de utbildas i missförhållande till kroppens, som derigenom skulle lida. Här är allt lärotväng främmande. Hela undervisningen är väckande till fri täflan på korta stunder. Små-Barns-Skolorna anlitas derföre nu mera med allmänt förtroende, der de finnas. Sanningen och tacksamheten fordrar ock, att jag här förklarar, att det förberedande arbete, som Lärarinnan nedlagt på barnens handledning i denna späda ålder, påtagligen varit Folk-Skolans Lärare till hjälp. De lärjungar, vi från Små-Barns-Skolan mottagit, hafva vid inträdet i Folk-Skolan redan varit skolvana, uppmärksamma, eftertänksamma, korteligen i allo förberedda, så vidt de nemligen någon tid jemnt begagnat läroöfningarne derstädes. Under vår Nådiga Drottningens och Kron-Prinsessas höga beskydd ökas Små-Barns-Skolornas antal i hufvudstaden och begagnas af 100:de tals barn. I de flesta af Sveriges större städer äro ock dylika Inrättningar i full gang, såsom i Götheborg, Norrköping,

Malmö m. fl.; så att, mig veterligen, öfver 20 Små-Barns-Skolor redan finnas inom vårt land. Utomlands finnas de i otrolig mängd. Vi få derom ett begrepp, om vi erinra, att ensamt i Cornwall i England 116 Sm. B. Skolor år 1837 besöktes af 2,641 barn.

Sedan Barnen hunnit sitt 6:te eller 7:de år, bör Folk-Skolan, oafsläteligen biträdd af hemmet, öfvertaga fortsättandet af den bildning, som i Små-B. Skolan blifvit påbegynt. Jag upprepar i dag hvad jag vid vår sammankomst för mer än ett år sedan utförde fullständigare, än tiden nu medgifver, nemligen att ingen Skola ersätter så föräldrahuset, att föräldrarna derigenom befrias från sina heliga pligter för barnens uppfostran. Jag begagnar detta tillfälle att betyga mina lärjungars föräldrar min tacksamhet för det nit och den beredvillighet, hvarmed de omfattat mina upplysningar och råd, fröjdande mig öfver den välvilja och tillgifvenhet, hvarmed jag tyckt mig vara lugnad af föräldrar och barn. Men äfven i dag besvär jag Eder vid Eder kärlek till Edra barn, att J fortfarande bistån mig med böner, undervisning, tukt och Herrans förmaning samt föredömen af Christeligt sinne och rättskaffens vandel; på det barnen må, med Guds hjälp, blifva goda och nyttiga människor, samskyldiga Christna, oss och sig sjelfva till glädje. Hemmet — hemmet skall vara fridlyst för laster och brott, skall vara ett stilla, Christeligt bönehus, och tillika slitens och ordentlighetens trefliga tjäll. Då skola, oakadt alla Edra mödor och omsorger, trots fattigdom och lidanden, fridens, kärlekens och hoppets Englar gästa hos Eder, och barnen blifva Eder ära, Eder hjälp, Eder fröjd intill lifvets sednaste qväll. Är icke hemmets Skola sådan den efter Guds vilja bör vara, så vänten inga under af andra Sko-

lor. Men om J gören hvad i Eder förmåga står, på de lediga stunder, J hafven dem under Edra ögon; då hafven J rätt att fordra väsendtlig hjelp af Skolan, synnerligast till undervisning i de läroämnen, hvilka J icke sjelfve kunnen meddela, men som efter vår tids kraf, äre oundgängligen nödvändiga. — "Hvarföre skola barnen nu lära så mycket mot förr?" hör man dock en och annan yttra. Saken är Guds. Han, som i tidens begynnelse sade: "varde ljus", har ock förordnat, att ljuset skall bryta sig fram, trots alla hinder, genom menskligheten. Skole vi, såsom Christne, förstå, hvartill vi kallade äre, så att vi bortlägge onyttiga spörsmål och förderfliga villomeningar: skall Christi Evangelium sprida sin frid och välsignelse i alla förhållanden mellan Christus och Hans församling, mellan Öfverhet och undersätare, lärare och åhörare, föräldrar och barn, husbönder och tjenare — låtom oss icke längre nöja oss med en oförstådd utanlexa, eller några dunkla föreställningar från barn- domen, menniskans rätta läroålder. Vi ryse och beklage oss med rätta deröfver, att brott och laster tillvexa ibland oss. Fattigdom och elände möta oss öfver allt, i fasansfulla skepnader. Vi fråge: skulle vi icke just nu som bäst behöfva ikläda oss ljusens vapen? Och skulle väl det onda hafva tagit så öfverhanden, om alla från barndomen uppväxt under den välgörande inflytelsen af goda exempel och Christelig undervisning, tukt och förmaning; om de derjemte fått lära andra nyttiga kunskaper, som anvisa så många eljest okända utvägar till utkomst, till lättnad i arbete och ökad afkastning af våra näringsyrken, och som tillika bereda våra hjertan för ädlare känslor, renare glädje? Det är långt ifrån för mycket, tvärtom ännu allt för litet, detta ringa mått af verkeligen förbättrad, sann upplysning, som hunnit meddelas

utväg för den goda saken. Och skulle man ej kunna

genom Folk-Skolan. Man klagar, att månget barn uppblåses af sina små kunskaper: de tro sig förflyttade från arbetsclassen, emedan de lärt mera, än de fleste inom deras stånd förr vetat. När var någon tid, då icke flården och lättjan lånade eller inbillade sig hafva rättigheter framför andra? Men om en gång alla skulle blifva lika undervisade hvem skulle då i detta afseende hafva något att berömma sig af? — Dock — alldeles lika blifva de väl allrig så länge Guds plantering växer. Men ju mer de verkligen upplysas och förbättras, desto inskränktare blifver högmodets och det ondas välde i menskligheten. Man klagar, att osedligheten tilltager med upplysningen. — Man ser ogräs äfven på den bäst skötta åker; men derföre upphör man icke med sin noggranna vård. Det kan till slut förqvävas af den ymniga grödan. Det växer ock ogräs på den vanskötta tegen. Men det tager ohjelpigt öfverhanden, om icke bättre skötsel mellankommer. Denna klagan bevisar dessutom icke hvad man förmenar, att nemligen synden skulle städse vandra i upplysningens spår. Tvärtom — det bevisar, att upplysningen är otillräcklig eller falsk eller en död bokstaf utan anda. Och det är vid dessa erinringar, som hvarje sannt Christelig människovän känner sig på det kraftigaste uppmanad, att uppoffra och arbeta till förbättring. Gifve Gud, att äfven denna uppfostrings- och undervisnings-Anstalt, för detta ändamål kunde uträtta något, kunde i någon mon motsvara billiga anspråk! — Med djup förödmjukelse måste jag erkänna, att mycket, mycket fattas. Det finns dock äfven något, som icke får tillskrifvas Lärarne utan Inrättningens bristande tillgångar för en förbättrad Organisation. Skolans upplysta styrelse har med ledsnad märkt det; men emotser med hopp en lycklig stund, då Försynen bereder utväg för den goda saken. Och skulle man ej kunna

hoppas på framtiden, sedan man hunnit så nära målet, när man redan har för ögonen Små-B:s-Skola, Folk-Skola, Söndags-Skola och Folk-Lärare-Seminarium? Hvad behöfves väl mera? torde någon fråga. Skola dessa Inrättningar åstadkomma verkligt gagn och motsvara sitt ändamål, så måste här först komma en ökad Lärarepersonal. Det skall annars snart bekräfta sig äfven här, såsom i flere, redan barntoma Vexel-undervisnings-Skolor i vårt land, att *blotta Methoden* icke hjälper Läraren till rätta med en så stor skara af lärjungar. I Upsala måste man emotse, att den snart växer från 250 till 300. Många skäl, som tiden icke tillåter att här utföra, tvinga oss till den önskan, att Folk-Skolan framdeles må kunna fördelas på 2:ne afdelningar, en för Gossar och en för flickor. För de sednare skulle då byggas serskild local, och bestås serskild Lärare och Lärarinna i de lägre undervisningsämnen, det vill här säga Stafning, innan- och utantälsning, första grunderna för Skrif- och Räkenkonst o. s. v. — I Goss-Skolan skulle på samma sätt undervisningen i nämnda ämnen bestridas af en eller 2 under-Lärare, som aldrabelst borde utväljas bland de skickligaste Orgelnist- och Skol-Lärare-Eleverna för 2 eller högst 3 år. Seminarii-bildningen, Religions- och Förstånds-bildningen och den högre undervisningen i allmänhet skulle jemte Controll öfver hela Inrättningen tillhöra Förste och Andre Lärarne, hvilka derjemte begge skulle undervisa i Söndags-Skolan. Dessutom borde ock i Upsala finnas en Arbets-Inrättning för Gossar, motsvarande Prins Carls i Stockholm eller andra dylika i några större Städer inom Sverige. En sådan räddnings-anstalt är af högsta behof påkallad, på det icke mången hopp-gifvande gosse må kort efter dess utskrifning härifrån falla ett olyckligt offer för syslöshetens många fre-

stelser och förderfliga ovanor. — Hvad som nu blifvit framkastadt, är nämndt, så väl till upplyste Domares bepröfvande, och Skol-Directionens framtida afgörande, som till underrättelse för den lyckligt lottade, hvilken vill och kan i mer eller mindre mon bidraga till bristernas afhjelpande. Aflägsen torde väl den tid vara, då det stora verket blir fullt färdigt. Men att de behof skyndsamt afhjelpas, som för närvarande mest motverka ändamålet och lättast kunna förekommas, deröm får man icke förtvifva i vår stad, der man redan gjort så mycket, och i en tid, då den enskilda Välgörenheten ärligen reser sig så härliga minnesvärdar. —

Ett viktigt behof för Folk-Skolan har nyligen blifvit fylldt derigenom, att Skolans Styrelse beredt utväg för anställande af ännu en Lärare vid Inrättningen. De unge män, som hittills bistått mig — Tack vare ock dem i dag; tack af mig enskildt, tack af alla barn, som under sin framtid få njuta frukterna af deras osparda möda, nit och skicklighet! — de hafva jemte mig måst ikläda sig ansvar och arbete äfven för en annan privat Skola, som från Hösten 1837 til Våren 1841 räknat 67 lärjungar. Sålunda hade vi hvarken tid eller krafter att dagligen uppoffra flere lediga timmar, än en eller tvenne utöfver de föreskrifna. — Nu öppnar sig en ljusare utsigt för förstånds- och Religions-undervisningen, då jag vid min sida har en nödtorftigt lönad Medhjelpare, och vi sålunda icke tröttas eller förhindras af andra enskildta bibefattningar. Jag hälsar Dig därför i dag offentligten välkommen, Du min nye Medarbetare i Skolans stora arbete! Gud gifve Dig hog, kraft och framgång! För att vara en god Skol-Lärare fordras, säger man, utom ett visst, mot ändamålet svarande

mått af kunskaper, både naturlig fallenhet och konst. Ja! väl tänker jag mig mången gång detta Ideal, huru en Lärare borde vara. En af Christi anda upplyst och lifvad, ung man, med ungdomligt sinne utan retlighet och lättsinnighet, med jemnt allvar utan buttherhet, med blick öfver allt och lämpa i allt, bestämd i ord och väsende, samvetsgrann, trogen och ihärdig. — Han vore af Gud och genom sin naturliga fallenhet ämnad till Barna-Lärare. Och Folk-Lärarens uppfostrings-konst — för Dig är den väl ingen hemlighet? — den heter kärlek, kärlek. Aldrig med Elis blundande öga, men alltid med faderligt hjertelag må vi vaka öfver våra lärjungars seder och flit. Samma kärlek må ock bjuda oss, att omfatta hvarje tillfälle att hänvisa barnen till deras Frälsare, Jesum Christum, att undervisa, förmana, hjälpa dem, så vidt i vår förmåga står, att de icke lida af hunger, nakenhet eller orätt behandling, ja! mången gång att hafva omtanka för deras framtid. Jag har den glada förhoppning, att Du vill, genom Guds nåd, för alla dessa barnen vara allt hvad Du kan, deras Lärare, deras Vän, deras Far. Och derföre mina Barn! och J Christelige Föräldrar! uppmanar jag Eder, att J jemte mig innesluten honom i Edra förböner. Varer honom välvillige och hør-samme, att han må fullgöra sitt mödosamma, ansvarsfulla kall med fröjd och icke med suckan.

Och nu mina Lärjungar! Mina älskade Barn! Förstån J, huru mycken kärlek, som här omflödar Eder? J hafven ju hört, huru många, som skänkt Penninge-Summor till Skolan, der J fån lära Guds ord och allt som nyttigt är? J hafven ju hört, att vi ønske göra allt godt, vi kunna, för Eder? Mången ibland Eder, som skulle hafva frusit af brist på kläder eller suttit

instängd hemma, beröfvad tillfället att begagna undervisning i Skolan, har för intet fått kläder att skylla och värma sig med. Ett Vålgörande Sällskap har ärligen kommit ihåg Eder och velat lindra denna Eder nöd, samt hjälpa Eder, att Eder läroålder icke skulle onyttigt förspillas. Ifrån många hus har jag ock för dessa behof fått både penningar och kläder. Aldrig glömmen J väl de stunder, då Eder *Goda Landshöfding* (må detta barnens talesätt nu förlåtas mig) då Han och Hans Vålgörande Friherrinna för Eder Julfröjd öppnat Slottets salar? Dagligen sen J, huru Lärare och Lärarinnor arbeta och sträfva för Eder skull och huru de mellan Edra arbetstider uppmuntra Eder till glädje. Här i Skolan hafven J en varm Kyrka för Söndagarnas Gudstjenst; hela veckan hafven J här ett hem; och glada sånger omväxla med lekar och syselsättningar. Huru många fjät måste icke Eder Skolas Vårdare och Styresmän gå för Eder? Huru många faderliga omsorger och kärleksfulla uppoffringar hafven J icke att tacka dem för! Ja! till och med vår högt älskade Konung och de fleste af vårt kära Konungahus hafva nådigst besökt Eder Skola, och försäkrat den om sin höga bevägenhet, sitt Landsfaderliga hägn! Hvad göra icke Edra föräldrar för Eder! De föda, kläda och vårda Eder, omfatta Eder med kärlek och söka att, så vidt i deras förmåga står bereda Edert sanna gagn! Hvad fordrar nu Konung och Öfverhet af Eder? hvad fordrar Directionen och alla, som uppoffra medel, tid och råd, till Eder undervisning och beklädnad? hvad fordra Edra föräldrar, Lärare och Lärarinnor för all kärlek emot Eder? Jo! att J skolen blifva fromma och nyttiga människor, som aldrig öfverge Eder Frälsare, hvilken af kärlek till Eder lidit döden för Eder och öppnat Eder sin himmel,

att **J**, såsom Han lärt oss, ständigt hållen Eder till Gud i Bönen, underdånige all öfverhet för Herrans skull, lydige mot Edra föräldrar, trogne och arbetsamme tjenare, med ett ord sådane människor, att Edra Vålgörare och **J** sjelfve må glädjas. Få vi om några år se Eder på våra gator, såsom förstörda lättingar, tiggare, raglande drinkare eller brottslingar; om vi då få se Eder med förslappade krafter framsläpa Edert lif onyttigt, ja! till tunga, otrefnad, förderf för Samhället och för makar och barn, hvilka år och släkter igenom måste på ett eller tusende sätt lida för Eder skull: då stingen **J** blödande sår i alla dessa hjertan, som nu så högt älskat Eder. Då skolen **J** ock må hända, om **J** en dag gån in i denna Skola och fån se de ännu hoppfulla, friska och glada barnens lek, sång och arbete — gråta, att **J** öfvergifvit Eder första kärlek till Jesum, och sucka: "Ack att jag nu vore såsom förr, i min barndoms- och Skoltid, sorgfri och oförderfvad"! Gud bevare Eder och oss från en sådan stund! Fröjden Eder emedlertid i dag. Vi dele Eder glädje. Vi se med rörelse de kransar, med hvilka **J** prydt Skolans stora Vålgörares Portraiter*). En skön krans, stoden **J** sjelfve kring Forslunds graf. Sjungnen i dag glad välsignelse öfver Hans minne. Från slägte till slägte skall tacksamheten fläta en evig krans, prydd af upplysningens och förädlingens blommor och frukter, till alla Ädelmodiga Vålgörares kära och sköna minne.

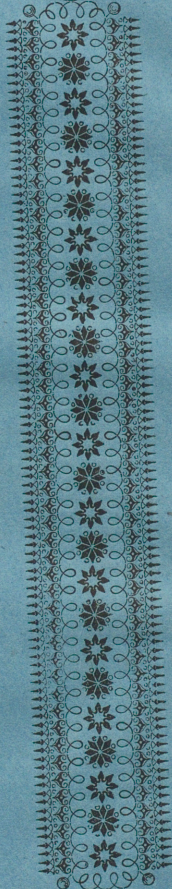
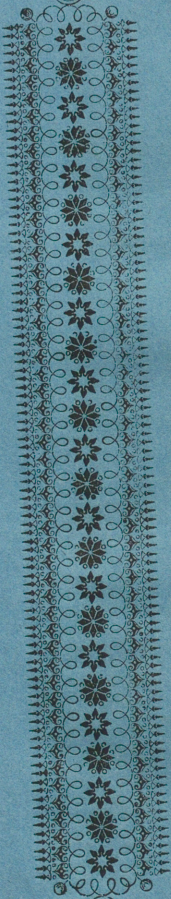
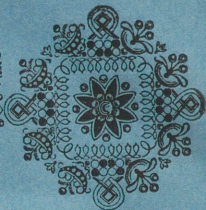
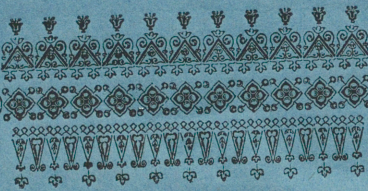
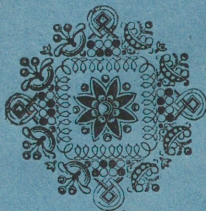
Och sidst — innan barnafrojden afbryter oss — tillåten mig, **J** Skolornas Vördade Styresmän och **J** Små-Barns-Skolans Ädla Vårdarinnor! tillåten mig, att å föräldrars, barns, Lärares och Lärarinnors vägnar

*) Domprostén m. m. Vinboms och Handelsmannen m. m. Forslunds.

uttala vår vördnadsfulla tacksamhetsbetygelse. Må Gud löna och välsigna Eder med tillfredsställelse, med framgång och med sällhet! Och då vi i dag hafva den glädjen och äran, att i Svea Rikes Erkebiskop, Commendeuren m. m. Högvärdigste Doctorn af Wingård hälsa en ny hög Styresman för dessa Inrättningar, en vis ledare af vårt arbete, en verksam befrämjare af dessa Inrättningars bästa; drista vi nu jemväl vördsamt utbedja oss, att städe få vara inneslutna i Hans ynnestfulla omvårdnad. Gud välsigne alla Skolans Vägörare, Gynnare och Vänner! Måtte uppfostrans och barnaundervisningens heliga sak bedrifvas med bön, nit och förstånd, så att, när våra barn på sina armar burit oss till vår sista hvila i grafven, och de sjelfve, såsom Föräldrar verka för sina barn, sanningen må kunnat säga, att vi icke arbetat eller uppoffrat förgäfvat, att Guds sak gått framåt, och människorna i allmänhet blifvit bättre och lyckligare! — Nu, i våra dagar, var med oss O Gud! såsom Du med våra fäder varit hafver. Hvile Ditt nådesöga öfver oss och öfver våra barn! Skydda Stad och Land! — Gud bevare Konungen, Konungahuset och vårt Fosterland!

Efter Talets slut afsjöngs Folk-Sången fyrstämmigt, med accompagnement af Kongl. Uplands Regements-Musique. Derefter utdelades jämpliga Böcker, till utmärkelse och uppmuntran för de mest förtjenta bland barnen. Den öfriga tiden af aftonen singo barnen tillbringa under dans, omväxlande med lekar och sång. Förplägning bestods af en enskild, Okänd Barnvän.

*Säljes till förmon för
Upsala Stads Fattig-Skolor.*

Priset: 16 Sch. B.co.

